

تحلیل محتوای تلفیقی نشریات فارسی شهر تورنتوی کانادا

دکتر مهدی محسنیان راد^۱

محمد علی شاکری^۲

تاریخ دریافت: ۹۰/۸/۱۸ تاریخ تایید: ۹۰/۱۱/۲۶

چکیده

مقاله حاضر که بر اساس تحلیل محتوای تلفیقی کمی-کیفی یک هفته از ۹ نشریه فارسی شهر تورنتو کانادا انجام شده، به دنبال دستیابی به پاسخ این سؤال است که اگر حجم بالای آگهی‌های بازرگانی این نشریات را کنار بگذاریم، مخاطبان آنان امکان مطالعه چه محتوایی را دارند؟ و مطالب مذکور تا چه حد می‌تواند در رفع مشکلات مهاجران ایرانی مؤثر باشد؟ در کنار این سؤال، یک سؤال فرعی نیز مطرح شد که چه سهمی از این مطالب به ایران، و چه سهمی به کانادا اختصاص دارد؟ و جهت‌گیری هر یک از مطالب اخیر چگونه است؟ به عبارت دیگر، این نشریات تسهیل‌کننده چه نوع رابطه‌ای در تعامل مهاجران با جامعه میزبان هستند؟ مقاله ابتدا به جایگاه ایرانیان مهاجر در کانادا و سپس شهر تورنتو اشاره نموده و سپس ضمن نگاه به پیشینه نشریات فارسی در آن کشور، برخی مشخصات ۹ نشریه مورد بررسی را توضیح داده است. در ادامه با مراجعه به نتایج چند تحقیق انجام شده درباره مشکلات ایرانیان مهاجر مقیم کانادا و گفتگو با دو تن از نویسندگان نشریات مذکور در محل، تجسمی از مخاطبان این نشریات را ارائه داده است. توضیح آنکه به علت رایگان بودن تمامی نشریات مذکور، در متن مقاله، به جای «مخاطب» از اصطلاح «رایگان بر» استفاده شد. سپس نتایج تحلیل در قالب ۲۶ موضوع، همراه با ارائه نمونه گزاره‌هایی استخراجی در قالب جان کلام، پاسخ سؤالات اصلی و فرعی مقاله دنبال شده است.

واژگان کلیدی: ایرانیان مهاجر، مطبوعات فارسی کانادا، تحلیل محتوای عمقی.

mohsenianrad@yahoo.com
ma.shakeri20@gmail.com

۱. دانشیار دانشکده فرهنگ و ارتباطات دانشگاه امام صادق.
۲. دانشجوی کارشناسی ارشد پیوسته فرهنگ و ارتباطات دانشگاه امام صادق.

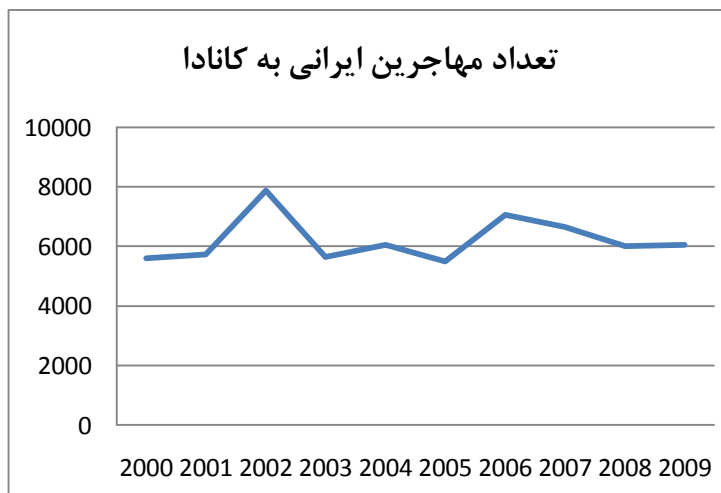
مقدمه

ساکنان ایرانی مقیم کانادا، حدود ۶۳ عنوان نشریه به زبان فارسی که در شهرهای مختلف کانادا منتشر می‌شود در اختیار دارند. احتمالاً اولین نشریه فارسی آن کشور در سال ۱۹۸۵ در شهر تورنتو منتشر شد. این نشریه که «جوانان» نام داشت، توانست به مدت چهار سال دوام بیاورد. اما پایداری برخی از آن‌ها بسیار کمتر بود. آن چنان‌که در طی سال‌های گذشته نشریاتی بودند که به علت مشکلات اقتصادی، پس از چند ماه تعطیل شدند. اما از سوی دیگر نشریاتی مانند «شهروند» نیز وجود دارند که اکنون چهاردهمین سال انتشار خود را می‌گذرانند (گل‌محمدی، ۱۳۸۹).

آمارهای موجود در مرکز مطالعات رسانه‌ها در ایران، تعداد عناوین مطبوعات فارسی در کانادا را ۴۴ عنوان ثبت کرده که ۱۹ عنوان کمتر از تعدادی است که حسن گل‌محمدی، روزنامه‌نگار مقیم تورنتو مطرح می‌کرد. در آمارهای مرکز تحقیقات رسانه‌ها، کانادا و سوئد هر دو در رتبه چهارم قرار دارند (آمریکا ۱۰۶ عنوان، آلمان ۶۵ و انگلستان ۶۲) (مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها، ۱۳۸۹).

با توجه به تعریف مهاجرت که آن را حرکت انسان‌ها از یک اقامتگاه به اقامتگاه دیگر و مهاجرت‌های بین‌المللی را مستلزم حرکت مذکور، میان کشورها می‌داند (فیررانت، ۲۰۰۶: ۴۳۷).^۱ می‌توان گفت که ایرانیان در رتبه هشتم مهاجران کانادا قرار دارند. بر اساس نمودار زیر، تعداد مهاجران ایرانی طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۹ در افت و خیز بوده است. به طوری که در سال ۲۰۰۲ با حدود ۴۰ درصد افزایش نسبت به سال ۲۰۰۰ به رقم ۸۰۰۰ نفر نزدیک شد. سال ۲۰۰۵ کمتر از سال ۲۰۰۰ و سال ۲۰۰۹ با حدود ۸ درصد افزایش به ۶۰۶۵ نفر رسید (کانادا فکت و فیگور، ۲۰۰۹: ۲۷).^۲

1. Ferrante
2. Canada Facts and Figures

نمودار شماره ۱: تعداد مهاجرین ایرانی کانادا در طول سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۹ میلادی (Canada Facts and Figures, 2009: 26-27).

در میان شهرهای کانادا، تورنتو پر جاذبه‌ترین شهر برای اقامت ایرانیان است. به گونه‌ای که در محله‌ای در حومه آن شهر، مغازه‌هایی با تابلوهای فارسی، کاملاً حال و هوای ایرانی را القا می‌کنند. در همان محله بود که امکان انجام مصاحبه‌ای عمقی با یکی از نویسندگان نشریات فارسی تورنتو، حسن گل محمدی فراهم شد و از طریق ایشان، گفتگویی مشابه با مدیر نشریه سلام تورنتو، محسن تقوی انجام گرفت. تقوی می‌گفت: "در جنوب اونتاریو، از جمله شهر تورنتو، حدود ۱۵۰ هزار ایرانی، زندگی می‌کنند. در اینجا تنوع اقوام زیاد است؛ صحبت از ۱۹۰ جامعه قومی است. یهودی‌ها، روس‌ها، عرب‌ها، هندی‌ها و.. این اقوام همگی نشریات خاص خود را منتشر می‌کنند و اغلب نیز غیر رایگان می‌باشند. در کنار این نشریات، حدود ۳۰۰ نشریه محلی به زبان انگلیسی و تعدادی به زبان فرانسه منتشر می‌شود که اکثراً هفتگی هستند. برخی از «هفته‌نامه‌های جماعتی» در این جا سابقه انتشار صد ساله دارند. از ده‌ها سال پیش، در این منطقه، انجمن او. سی. ان. ای تأسیس شده است. این انجمن، نشریه‌های اقوام را نیز به عضویت می‌پذیرند. البته منوط به آن‌که منطبق با معیارهای انجمن باشد. مثلاً نشریه باید به گونه‌ای شفاف تیراژ خود را اعلام کرده و سازمان دیده‌بان تیراژ مطبوعات کانادا نیز آن را تأیید کرده باشد. همچنین باید استانداردهای روزنامه‌نگاری، از جمله کپی رایت را رعایت کنند. در میان نشریات فارسی تورنتو، «سلام تورنتو» تنها نشریه‌ای است که ابتدا به صورت پایلوت عضو این انجمن شد. سپس با ارتقاء کیفیت فعالیت خود، از جمله عضویت در خبرگزاری کانادا ۱۱ و

پرداخت حق انتشار اخبار و در واقع رعایت ضوابط کپی رایت، توانست در سال ۲۰۰۶ عضو رسمی انجمن شود" (محسن تقوی).

اینکه چرا همه نشریات فارسی تورنتو رایگان، ولی اکثر نشریات سایر اقوام مقیم آن شهر خریدنی است، موضوعی است که نیاز به بررسی عمیق‌تر دارد. اما گل محمدی در این باره می‌گفت؛

"وقتی یک ایرانی وارد اینجا می‌شود، هیچ کس به او نمی‌گوید این جا چه خبر است. پس از مدتی که گذشت، تازه می‌فهمد چه خبر است. می‌خواهد خانه اجاره کند، می‌گویند کردیت کارت بده، می‌خواهد کردیت کارت بگیرد، نیازمند اطلاعاتی درباره دریافت کردیت کارت می‌شود. نیاز به اطلاعات جدید برای مهاجر تازه وارد، امری پایان ناپذیر است. حتی آدمی که سی سال است این‌جاست، هنوز نیازهای اطلاعاتی دارد. بخشی از این نیاز را می‌تواند لابلای آگهی‌های این ده نشریه فارسی رایگان بیابد. با این آگهی‌ها می‌تواند نیازهای مسکن، اتومبیل، بیمه، خرید و فروش کالا، تفریح، وکالت، مهاجرت و از این قبیل را تأمین کند، اما نیازهای مرتبط با گم نشدن هویت را نمی‌تواند از این طریق تأمین کند. در واقع در این نشریات، اصل آگهی‌هاست و بقیه مطالب برای خالی نبودن عریضه می‌باشد. البته این امر در مورد همه نشریات صادق نیست. برخی از آن‌ها در کنار آگهی‌ها، مطالبی در حوزه نیازهای دیگر نیز به صورتی کم و بیش دارند" (گل محمدی، ۱۳۸۹).

آنچه گل محمدی درباره نیازها و مسایل مهاجران مطرح کرده، با جزئیات بیشتر در چند نظرسنجی نیز دیده شده است. مثلاً حاصل پیمایشی که در ۱۹۹۴ از طریق پرسش از ۳۴۳ مهاجر ایرانی مقیم تورنتو انجام شد، مشکل دستیابی به شغل در رتبه اول، مشکلات مالی و مسایل تأمین هزینه زندگی در رتبه دوم و عدم تسلط به زبان انگلیسی در رتبه سوم قرار دارد. اگر دلتنگی برای وطن را نیز به سه مشکل فوق اضافه کنیم، چهار موضوع مذکور ۵۱ درصد فراوانی پاسخ‌ها را تشکیل می‌دهد. ۴۹ درصد بقیه مربوط به ۹ موضوع دیگر است که به ترتیب عبارتند از: مشکلات روانی و عاطفی، مشکلات تحصیلی و آموزشی، ناهماهنگی‌های فرهنگی، مشکلات خصوصی، مشکلات خانوادگی، مشکلات مسکن، نداشتن هم صحبت، دوست و خویشاوند، داشتن احساس بیگانگی و ناراحتی‌های جسمی (شلیله، ۱۳۸۱: ۱۳۴).

در پژوهش دیگری که هایدن مغیثی جامعه‌شناس و استاد دانشگاه یورک در کانادا و همکار او هارک جی گودمن درباره مشکلات مهاجران ایرانی مقیم کانادا انجام داده‌اند، دریافته‌اند که با طولانی شدن جدایی از وطن و ضعیف شدن احتمال بازگشت، به تدریج حس فوری بودن تأمین نیازهای اولیه کاهش می‌یابد و در عوض احساس‌های دیگری بروز می‌کند. مانند احساس گنگ تهی بودن، گم گشتگی فرهنگی، انزوا و نیاز شدید به احساس تعلق تازه و این در حالی است

که بنا بر یافته‌های این دو محقق، شکل‌گیری احساس تعلق به جامعه میزبان در آنان بسیار ضعیف است. در این شرایط، علاوه بر احساس برخورداری از تفاوت‌های طبقاتی، نژادی و دیدگاه‌های سیاسی مختلف، احساس عمیق "متفاوت بودن" و "نادیده گرفته شدن" سبب می‌شود که فراهم شدن احساس تعلق به سرزمین تازه برای مهاجران دشوارتر شود.

تحقیقات هایدی مغیثی حاکی از آن است که درجه سازگاری طبقات ثروتمند با متوسط متفاوت است. او نشان داده که مهاجران ثروتمند ایرانی که گروه کوچکی را تشکیل می‌دهند، در سازگار شدن با زندگی در جامعه کانادا با مشکلی جدی روبه‌رو نیستند. در حالی که مهاجران طبقه متوسط و عمدتاً تحصیل کرده، متخصصان و کسانی که از مهارت‌های حرفه‌ای برخوردارند و اکثریت مهاجران ایرانی را تشکیل می‌دهند، با دشواری‌هایی جدی برای سازگاری روبرو هستند (مغیثی و گودمن، ۱۳۷۹).

در پیمایش دیگری به منظور شناخت مشکلات مهاجران ایرانی کانادا از سوی شکوفه دیلمقانی انجام شده، حاصل گفتگو با ۴۳۳ مهاجر ایرانی حاکی از آن بوده است که حدود ۹ درصد پاسخ‌دهندگان معتقد بودند که اصولاً مشکل قابل توجهی ندارند. اما برای ۹۱ درصد بقیه، داشتن مشکل با فرزندان در رتبه اول قرار دارد. بیکاری، زبان و نیافتن شغل مناسب چهار مشکلی است که ۵۶ درصد پاسخ‌ها را در بر گرفته است (سهمی هر چهار مورد بسیار شبیه هم است و به ترتیب ۱۴.۵۲، ۱۴.۴۰، ۱۴.۲۸ و ۱۳.۳۲ درصد است). ۴۴ درصد بقیه میان ۱۰ مضمون توزیع شده که به ترتیب عبارتند از: مشکلات عاطفی، وجود تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی، نداشتن دوست، احساس انزوا و تنهایی، نداشتن انطباق، مسائل خانوادگی، مسائل آموزشی، نداشتن شریک زندگی، نداشتن دسترسی به کارآموزی و سایر (دیلمقانی، ۲۰۰۱).

به نظر می‌رسد که بخشی از مشکلات مهاجران، تابع آن است که اول از چه نوع نگرشی نسبت به جامعه میزبان برخوردار و در نتیجه چه عملکردی را در تعامل و رابطه بین فرهنگ و هویت خود با فرهنگ و هویت میزبان اتخاذ می‌کنند و دوم آنان به عنوان گروه اقلیت در شرایط کدامیک از سه مدل تعامل جامعه میزبان با اقلیت‌های مهاجر جای دارند؟

در مورد اول، این تعامل می‌تواند به دو شکل ظاهر شود: ۱. رابطه‌ی یک سویه: که طی آن رابطه‌ی میان هویت ملی و فرهنگی فرد مهاجر با فرهنگ و هویت ملی جامعه میزبان، به مثابه دو سر یک طیف می‌باشد. نقطه‌ای که مهاجر در آن قرار می‌گیرد، بستگی به میزان پذیرش و اکتساب هنجارها و پیوندهای جدید و رها کردن هنجارها و پیوندهای سنتی و قدیمی دارد. در این الگو، فرد مجبور است بین دو فرهنگ یا هویت، یکی را انتخاب کند. ۲. رابطه‌ی دو سویه: براساس این رهیافت، فرد مهاجر، همزمان با داشتن دلبستگی به هویت ملی و فرهنگ خود به فرهنگ مسلط جامعه میزبان نیز معتقد است. حاصل چنین رویکردی می‌تواند این باشد که یک

گروه قومی بدون از دست دادن هویت فرهنگی خود با فرهنگ مسلط همسان شود. یعنی فرد مهاجر هم علقه‌های هویتی قدیمی خود را داشته باشد و هم رابطه‌ای قوی با فرهنگ و هویت مسلط برقرار نماید (قاسمی سیانی، ۱۳۸۳: ۱۴۴).

مورد دوم به این موضوع باز می‌گردد که مهاجران به عنوان گروه اقلیت در شرایط کدامیک از سه مدل تعامل جامعه میزبان با اقلیت‌های مهاجر جای دارند؟ این سه مدل عبارتند از: ۱. مدل هم‌نوایی با فرهنگ مسلط: این در شرایطی است که گروه اقلیت نسبت به گروه اکثریت در موقعیت پست‌تر و پایین‌تری قرار گیرد. در این شرایط، گروه اقلیت در تعامل باید از الگوی اکثریت پیروی نماید در حالی که اکثریت ثابت و بدون تغییر باقی می‌ماند. این مدل در برخی کشورهای غربی که معتقدند دولت‌های ملی دارای فرهنگ ملی همگونی می‌باشند، حاکم است. آن‌ها فرض می‌کنند که شهروندان به عنوان اعضای یک فرهنگ ملی باید از یکسانی فرهنگی و حقوقی برخوردار باشند. ۲. مدل ذوب فرهنگ‌ها: این مدل شبیه فرایند دو سویه‌ای می‌ماند که در جریان آن هر دو گروه اقلیت و اکثریت در اثر تعامل دچار تغییر شده و هویت جدیدی می‌یابند. به این ترتیب، به تدریج جامعه‌ی منحصر به فردی پدید می‌آید که با تمام اجزای تشکیل‌دهنده جوامع اقلیت و اکثریت متفاوت است. ۳. مدل تکثرگرایی فرهنگی: در این مدل شرایط به گونه‌ای است که امکان حفظ و بقای هویت فرهنگی گروه‌های مختلف رو به افزایش خواهد بود و جامعه، خواهان تساوی تمام اقلیت‌هاست. در این مدل، گروه‌های قومی اجازه دارند که برای حفظ هویت، از ارزش‌ها و هنرهای فرهنگ خود به طور آگاهانه دفاع نمایند. طرفداران این مدل معتقدند که تنوع و گوناگونی فرهنگی، نه تنها باعث تضعیف و عدم انسجام فرهنگ جامعه نمی‌شود، بلکه این تنوع به جامعه قدرت و توان بیشتری نیز می‌بخشد (شارع پور، ۱۳۷۹: ۲۰۵-۲۰۶).

در مورد جمع‌بندی از روند زیست اجتماعی مهاجران ایرانی در خارج، می‌توان به اظهار نظرهای پراکنده‌ای نیز دست یافت. مثلاً این عقیده مطرح شده است که اکثر ایرانیان مهاجر، پس از خروج از دوره‌ی بحران مهاجرت که بین سه تا ده سال به طول می‌انجامد، کم و بیش به انسان‌هایی مستقل، دارای افق دیدی گسترده و عقلانی که کمبودهای هر دو کشور و فرهنگ خودی و میزبان را با دید انتقادی می‌نگرند، تبدیل می‌شوند. طولانی شدن اقامت ایرانیان در کشورهای غربی، نه تنها احساس تعلق ملی و فرهنگی آنان را کاهش نمی‌دهد، بلکه چنین احساسی کم و بیش در نسل دوم نیز ادامه می‌یابد (حیدریان، ۱۳۷۹).

نشریات فارسی شهر تورنتو

کلان‌شهر تورنتو شهری است که بیشترین ایرانیان مهاجر به کانادا را در خود جای داده، به طوری که تنها در سال ۱۹۹۶، تقریباً ۴۰ درصد آنان مقیم آن شهر بوده‌اند.^۱ حال اگر حضور در دوره‌ی بحران مهاجرت را همان ۱۰ سال مورد بحث حیدریان بدانیم، با توجه سهمی مشکل عدم تسلط به زبان انگلیسی که در هر سه نظر سنجی به آن اشاره شده بود، می‌توان تصور کرد که ۹ نشریه فارسی رایگان که در اکثر سوپر مارکت‌های شهر تورنتو در دسترس ایرانیان است، می‌تواند کانال ارتباطی قابل توجهی برای آگاهی از اوضاع هر دو جامعه ایران و کانادا محسوب شود. گل محمدی در باره‌ی این نشریات می‌گفت؛

«تیراژ این نشریات بین سه تا ۱۲ هزار است. مثلاً تیراژ سلام تورنتو حدود ۸ هزار نسخه است و شهروند حدود ۶ هزار. یکی از ویژگی‌های قابل توجه ۹ نشریه فارسی تورنتو آن است که همگی سر موقع و همان روز مشخص، بدون وقفه منتشر می‌شوند.

محل توزیع این نشریات کیوسک‌های روزنامه فروش‌ها نیست، بلکه همگی در مغازه‌هایی (اکثراً سوپر مارکت‌های ایرانی‌ها) عرضه می‌شوند که محل خرید ایرانیان است. صاحب مغازه بابت عرضه این نشریات نه پولی می‌دهد و نه پولی می‌گیرد.

از آنجا که استفاده از شبکه توزیع نشریات کانادا برای مطبوعات فارسی خیلی گران تمام می‌شود، هر نشریه با چند ایرانی قرار می‌گذارد که نشریه را با اتومبیل خودشان به مغازه‌ها حمل کنند و در قبال این خدمت، پولی دریافت کنند. البته بیشترین تعداد در همان پلازای ایرانی‌ها در خیابان یانگ مستقر هستند و بیشتر در مغازه‌های آنجا توزیع می‌شود. هر نشریه تقریباً معادل یک درصد شمارگانش آبونه دارد که آن‌ها نیز فقط پول ارسال با پست نشریه را می‌دهند. هر هفته به طور متوسط ۲۰۰ ایمیل از خوانندگان دریافت می‌کنند. که نیمی از آن‌ها پاسخ به مسابقات هفتگی است. چند تایی هم تلفن، اما کسی نامه برای آنان پست نمی‌کند. ضمن این‌که با وجود اینترنت، دیگر نیازی به پست نیست. « (گفتگو با گل محمدی)

مشاهداتی که در چند فروشگاه ایرانی در تورنتو انجام شد، نشان می‌داد که اغلب آنان تعدادی نشریه را به تفکیک عناوین، داخل مغازه، اما همان اطراف درب ورودی و روی زمین قرار داده بودند. (تصویر شماره ۱) یکبار مرد ایرانی کهن سالی را دیدم، در حالی که با شلوار کوتاهی که در تن داشت، بیشتر شبیه غربی‌ها شده بود، وارد مغازه شد و مستقیماً سراغ نشریات رفت و از

1. Canada citizenship and immigration statistics, 1996: 85

میان آن‌ها سه عنوان را انتخاب کرد و بدون اینکه چیزی خریداری کند، آنجا را ترک نمود. حسب اتفاق دوست دیرینه‌ای را در مرکز شهر دیدم که سال‌هاست در تورنتو تنها زندگی می‌کند. جایی که شاید ۲۰ تا ۳۰ کیلومتر از خیابان یانگ فاصله دارد. او با اینکه به زبان انگلیسی بسیار مسلط است و دکترای ارتباطات خود را از آمریکا دریافت کرده و از نشریات انگلیسی زبان می‌تواند به خوبی استفاده کند، هر هفته مسافت نسبتاً زیادی را پیاده طی می‌کند تا چند عنوان از نشریات فارسی تورنتو را در تنها مغازه مرکز شهر بردارد.

تصویر شماره ۱: نحوه عرضه انبوه نشریات فارسی رایگان در گوشه یکی از سوپرمارکت‌های ایرانی حومه شهر تورنتو (عکاسی در تیرماه ۱۳۸۹)

سؤال تحقیق

سؤال اصلی تحقیق حاضر آن است که «رایگان بران» نشریات فارسی شهر تورنتو کانادا، امکان مطالعه‌ی چه نوع محتوای غیر آگهی بازرگانی را دارند؟ و این محتوا چه نقشی در رفع مشکلات آنان می‌تواند ایفا کند؟

در کنار این سؤال، این سؤال فرعی نیز مطرح است که چه سهمی از تعداد مطالب و چه سهمی از سطح زیر چاپ آن‌ها به ایران، و چه سهمی به کانادا اختصاص دارد؟ در ادامه سؤال اخیر، جهت‌گیری مطالب مرتبط با ایران و کانادا چگونه است؟

روش تحقیق

برای انجام این پژوهش از یک روش تحقیق مختلط در تحلیل محتوا استفاده شده که به آن «تحلیل محتوای عمقی» می‌گوییم. روش تحقیق مختلط یا تلفیقی که به عنوان سومین پارادایم روش‌شناسی مطرح شده است، شیوه‌ای است که طی آن، روش‌های کمی و کیفی در

مطالعه‌ای واحد، با هم ترکیب می‌شوند (کریستنسن، ۲۰۰۴)^۱. مقصود از «عمقی» نیز همان است که آدریان هالیدی به هنگام مقایسه دو پارادایم تحقیق کیفی و کمی به آن اشاره کرده و گفته است که در تحقیق کمی، عمل شمارش وقوع دنبال می‌شود، در حالی که در تحقیق کیفی «نگاه عمیق» انجام می‌شود (هالی دی، ۲۰۰۲: ۶)^۲. استربرگ درجه این عمق را بر اساس میزان تمرکز بر متن مشخص می‌کند و این‌گونه توضیح داده که محققان کیفی ممکن است در سطوح مختلف بر «متن» متمرکز شوند. ساده‌ترین سطح همان شمارش ساده می‌باشد. در حالی که سطوح بعدی می‌تواند حسب موضوع تحقیق و اهداف آن پیچیده‌تر شود (استربرگ، ۲۰۰۲: ۱۷۲)^۳

نمونه آماری تحقیق حاضر، مجموعه‌ای مرکب از یک شماره تصادفی از ۹ نشریه منتشر شده طی ماه‌های ژوئن و جولای ۲۰۱۰ است. واحد زمینه هر مطلبی است که در یکی از قالب‌های غیر آگهی بازرگانی، مانند خبر، گزارش، داستان و... در نمونه چاپ شده است. واحد کدگذاری، «گزاره» یا «عبارت» استخراج شده از واحد زمینه در قالب جان کلام است.

مقصود از گزاره، همان است که فیلسوفان تحلیلی اثبات‌گرا، نقش آن را در زبان، به دلیل نشان دادن واقعیت‌ها، مهم و اساسی دانسته‌اند (سرل، ۱۳۸۵: ۲۹). فرایند استخراج گزاره در روش تحلیل محتوای عمقی تابع چند قاعده اصلی است؛ ۱- استخراج کننده باید حداقل یک بار تمامی متن را بخواند. ۲- کار را با کدگذاری‌های معمول در تحلیل محتوای کلاسیک یا کمی آغاز کند. مانند: محاسبه و ثبت سطح زیر چاپ، قالب (خبر، مقاله، گزارش و...) کد جهت‌گیری و از این قبیل. ۴- استخراج گزاره و متعاقباً «کلید گزاره» را با رعایت مهم‌ترین اصل حاکم بر تحقیقات کیفی، یعنی جمع‌آوری داده و تفسیر همزمان آن انجام دهد. این همزمانی سبب خواهد شد که واژه‌های تشکیل دهنده گزاره، اگرچه نمادی از «جان کلام» متن است، اما الزاماً از درون متن استخراج نشده، بلکه حاصل استنتاج استخراج کننده باشد. ۵- چون در مراحل بعدی و در تبدیل گزاره‌ها به صدها کلید واژه و سپس تبدیل کلید گزاره‌ها به ده‌ها کد، مفاهیم تقلیل خواهند یافت، لازم است پس از اتمام استخراج گزاره‌ها، مراحل بعدی (استخراج کلید گزاره‌ها و سپس کدگذاری)، با پشتوانه مجموعه‌ای از «تعاریف عملیاتی» انجام شود. به عنوان مثال در تحقیق حاضر، کد ۱ برای مطالب آموزشی، کد ۲ برای مطالب مشاوره و

1. Christensen
2. Holiday
3. Esterberg

توصیه‌ای و کد ۳ برای مطالب روان‌شناسی در نظر گرفته شده بود. وجود تعاریف عملیاتی زیر، سبب می‌شد که کدگذار به هنگام تعیین کد برای یک مطلب حاوی «آموزش و مشاوره روان‌شناسی» دچار سردرگمی نشود. در تعریف عملیاتی مطالب آموزشی گفته شده بود، این کلید گزاره به متونی اختصاص داده می‌شود که در آن‌ها اصل، بر آموزش استوار باشد. نظیر آموزش آشپزی، آموزش زبان ترکی، آموزش قواعد کاراته و گلف و از این قبیل. اگر در متن آثار، توصیه نیز دیده می‌شد، اگر وزن آموزش بیشتر و توصیه‌ها در حاشیه قرار داشت، معیار «آموزشی» است. توصیه و مشاوره: این کلید گزاره مربوط به متونی است که حاوی هر نوع توصیه یا ارائه‌ی مشاوره‌ای عمومی باشند که از جانب کارشناسی ارائه شده است. از آن جمله می‌توان به توصیه‌هایی برای نحوه‌ی سرمایه‌گذاری‌های سودمند و مطمئن برای ایرانیان مقیم کانادا در این کشور، انواع بیمه‌ها و تسهیلات بانکی موجود برای مهاجران، برخی توصیه‌های پزشکی برای حفظ سلامتی یا زیبایی، توصیه‌هایی اخلاقی و... اشاره کرد. اگر آثار آموزش نیز در متن دیده شد، اما در حاشیه قرار داشت، جنبه مشاوره‌ای آن را باید در نظر گرفت. روانشناسی: این کلید گزاره برآمده از متونی است که حاوی اطلاعاتی روان‌شناختی بوده و بدون این که توصیه‌ای به خواننده‌ی خود بکنند، صرفاً آگاهی او را بالا می‌برند. برای مثال می‌توان به گزاره‌هایی اشاره کرد که در آن‌ها درباره‌ی خنده و تاثیر آن بر تعاملات اجتماعی، رابطه‌ی بین ثروت و احساس خوشبختی، دلایل روان‌شناختی گل نشدن پنالتی در بازی فوتبال و... اشاره کرد.

مشابه چنین تعاریفی برای کدهای ۲۰ (سینما، فیلم و موسیقی) و ۲۲ (درباره شخصیت‌های مشهور) در نظر گرفته شده بود. مثلاً در مطلبی که از حضور یک بازیگر مشهور در فیلمی خبر داده شده، اما توجه اصلی مطلب معطوف به فیلمی بود که او در آن بازی کرده بود، از طریق کدگذاری معکوس، کلید واژه‌ای دریافت می‌کرد که منتهی به کد ۲۰ می‌شد. اما در مواردی که زندگی شخصی بازیگر اصل و فیلم در حاشیه بود، کلید گزاره «درباره شخصیت‌های مشهور» انتخاب و در نتیجه کد ۲۲ دریافت می‌شد.

نمونه آماری

با توجه به آنکه مجموع ۹ نشریه طی یکسال، در حجمی معادل ۵۸ هزار و ۶۴۴ صفحه منتشر می‌شود، نمونه یک هفته‌ای از هر ۹ نشریه با حدود ۱۰۸۶ صفحه، طبق فرمول برآورد نمونه برای سطح اطمینان ۹۵ درصد کافی و ۵.۹۷ درصد ناکافی است (برای ۵.۹۷ درصد اطمینان به نمونه‌ای با ۱۴۸۳ صفحه نیاز بود).

یافته‌های تحقیق

الف: نتایج بررسی ظاهری

بررسی ظاهری یک شماره تصادفی از ماه‌های ژوئن و جولای هر یک از ۹ نشریه حاکی از آن است که قطع نشریات مذکور تفاوت چندانی با یکدیگر ندارد. مساحت روی جلد بزرگترین آن‌ها (سلام تورنتو) حدود ۱۰۰۰ سانتیمتر مربع (۲/۰۵ برابر یک کاغذ A4) و کوچک‌ترین (شهروند) حدود ۷۰۰ سانتیمتر مربع مساحت دارند. از نظر تعداد صفحات، ایران جوان با ۲۲۲ صفحه حجیم‌ترین و حیدر بابا با ۴۸ صفحه کم حجم‌ترین آن‌هاست. در هر ۹ نشریه سطح آگهی‌های بازرگانی بیش از سطح مطالب غیرآگهی است. در میان این نشریات، ایران جوان پر آگهی‌ترین است. زیرا ۸۶ درصد صفحات آن را آگهی تجارتي تشکیل می‌دهد. این نسبت در شهروند کمتر از بقیه، اما بازم بیش از ۵۰ درصد است. (کای اسکوپر ۱۱ با درجه آزادی ۸، حاکی از عدم تفاوت معنی دار سهمی آگهی‌های بازرگانی در نشریات مذکور است) در واقع به طور متوسط، حدود ۲۷ درصد مطالب ۹ نشریه را غیر آگهی‌ها تشکیل می‌دهد. (جدول شماره ۱)

جدول شماره ۱- مساحت سطح زیر چاپ (اعم از آگهی و غیر آگهی) در ۹ نشریه فارسی شهر تورنتو کانادا

نام نشریه	تعداد صفحات	تبدیل سطح زیر چاپ یک جلد بر اساس کاغذ A4	سطح زیر چاپ غیر آگهی (A4)	درصد غیر آگهی	سطح زیر چاپ آگهی (A4)	درصد آگهی
۱- نشریه ایران استار	۱۲۰	۱.۲۳۱	۳.۶۴	۸.۲۷	۸.۱۶۶	۲.۷۲
۲- ایران جوان	۲۲۲	۶.۴۲۷	۲.۷۲	۴.۱۵	۵.۳۶۱	۶.۸۴
۳- جوانان	۱۴۸	۶.۲۴۳	۳.۶۴	۴.۲۶	۴.۱۷۹	۶.۷۳
۴- حیدر بابا	۴۴	۵.۸۹	۷.۳۵	۹.۳۹	۸.۵۳	۱.۶۰
۵- دنیای ورزش	۱۰۴	۵.۱۷۶	۸.۴۷	۱.۲۷	۸.۱۲۸	۹.۷۲
۶- سلام تورنتو	۱۲۸	۱.۲۶۳	۵.۶۲	۷.۲۳	۶.۲۰۰	۳.۷۶
۷- سپید و سیاه	۱۰۰	۶.۱۶۴	۶۹	۹.۴۱	۶.۹۵	۱.۵۸
۸- شهرما	۱۳۶	۹.۲۵۱	۴.۵۶	۴.۲۲	۵.۱۹۵	۶.۷۷
۹- شهروند	۸۴	۳.۱۱۹	۵.۵۲	۰.۴۴	۸.۶۶	۰.۵۶
جمع	۱۰۸۶	۲.۱۹۶۷	۷.۵۲۴	۷.۲۶	۸.۱۴۴۸	۳.۷۳

گل محمدی درباره وضعیت آگهی‌ها می‌گفت: "تمامی نشریات فارسی تورنتو رایگان و اکثر آن‌ها هفتگی است. حتی اگر نشریه‌ای قیمت روی جلد نیز داشته باشد رایگان است. منبع درآمد تمامی آن‌ها آگهی‌های تجارتي است. نرخ آگهی‌ها به ظاهر نرخ ثابت دارند. این نرخ تابع تیراژ، دفعات چاپ آگهی و سطح زیر چاپ آن دارد. از ۵۰ دلار تا ۴۰۰ یا ۵۰۰ دلار متفاوت است. مثلاً اگر سفارش دهنده بخواهد آگهی او در همه شماره‌های ۶ ماه چاپ شود، تخفیف

زیادی می‌گیرد. اما قیمت نهایی، عملاً محصول چانه‌زنی است. این آگهی‌ها برای خوانندگان فارسی زبان مقیم تورنتو، گاه مهم‌تر از مطالب غیرآگهی است. "

گل محمدی بر اساس اطلاعات پراکنده خود معتقد بود که دفتر اکثر این نشریات، عملاً دفاتر تبلیغاتی است که مدیر آن کار اصلی تبلیغات بازرگانی خود را متمرکز بر انتشار نشریه کرده است. آن‌ها چند نفری دارند برای طراحی آگهی‌ها، بقیه مطالب مونتاژ از دریای بیکران اینترنت است. مثلاً کافی است بزنند « شاملو » انبوهی اطلاعات برای کپی پیست فراهم می‌شود. حداکثر کارشان نگارش سرمقاله است. البته خط مشی برخی سیاسی است و از خرداد ۸۸ کارشان رونق بیشتری گرفته است.

گل محمدی درباره صفحات غیر آگهی این نشریات می‌گفت: "جوان ایرانی نسل سوم در اینجا دیگر نه الگو دارد، نه فارسی را می‌تواند خوب بنویسد و حتی بخواند. پدر و مادرها نیز درگیر ده‌ها مسئله هر مهاجر سخت کوش و ناچار دنبال دلار. ما اینجا ده‌ها هزار جوان ایرانی داریم که نمی‌دانند سعدی کیست. دو سالی است در سلام تورنتو سعی می‌کنیم برای این نسل مطالبی بنویسیم که این رشته پاره نشود. مثلاً مجموعه « شاهنامه برای همه » را چاپ کردیم، « فلسفه، اهداف و چگونگی برگزاری جشن‌های ملی ایرانیان را چاپ کردیم » از آن سو برای آشنایی این نسل با فرهنگ میزبان، افسانه‌ها و قصه‌های مردم و سرزمین کانادا را منتشر کردیم. نکته دیگر آنکه، بسیاری از مهاجران هنوز همه حقوقشان را نمی‌دانند و سیستم هم آدم بی‌اطلاع را خرد می‌کند. به همین دلیل مصاحبه‌های بی‌پرده‌ای نیز درباره مشکلات و مسایل آنان را منتشر می‌کنیم (در اینجا با حسرت می‌گوید). ۶۰ تا ۷۰ درصد ایرانیان مهاجر پس از مدتی طلاق می‌گیرند. "

در فواصل دو گفتگوی انجام شده با اعضای تحریریه سلام تورنتو، از طریق ارسال ایمیل برای سایر نشریات فارسی آن شهر تقاضای کسب اطلاعات بیشتر شد که به دلایلی از آن استقبال نکردند. بعدها تورق نسخه‌هایی از نشریات مذکور که به ایران آورده شد، همراه با استفاده از حافظه دوتن از اعضای تحریریه «سلام تورنتو» درباره سایر نشریات فارسی آن شهر منتهی به آگاهی‌هایی در حد زیر شد:

شهروند، نشریه‌ای است که آقای حسن زرهی و همسرش که تحصیلات غیرمرتبط با روزنامه نگاری دارند، نوزده سال است که به طور مستمر منتشر می‌شوند. تیراژ این نشریه حدود ۳ تا ۴ هزار نسخه است. معمولاً سبک کارشان انتشار اخبار ایران و درج مقالات انتقادی است و اغلب تولیدات خودشان را دارند.

ایران استار را آقایان بیژن و شهرام بینش که تحصیلات غیرمرتبط با روزنامه‌نگاری دارند، از یازده سال پیش منتشر می‌کنند. سبک کارشان شبیه شهروند است. تقریباً فاقد تولید داخلی

هستند و اغلب مطالب انتقادی خود را از اینترنت می‌گیرند. تیراژ این نشریه نیز احتمالاً حدود ۵ تا ۶ هزار نسخه است.

ایران جوان طی شانزده سال گذشته چندبار دست به دست گشته است. اکنون آن را کورش شهبازیان و بابک ریحانی پور منتشر می‌کنند. حدود هفت هزار تیراژ دارد. مطالبش بیشتر سرگرم کننده است. برخی معتقدند که ناشر ادبیات تخریبی است. احتمالاً اکثر محتوای آن کپی پیس است.

جوانان با سابقه‌ای یازده ساله و به مدیریت عسل منصوری، نشریه‌ای است که صرفاً می‌توان گفت همان مشخصات ایران جوان را دارد، اما پررنگ‌تر و با تیراژی در همان حدود ۷ هزار تا. هر دو نشریه سیاه و سپید و بهلول را پندپور و همسرش عسل منصوری منتشر می‌کنند. هر دو نشریه حدود ۳ هزار تیراژ دارند و اولی سگسی‌ترین نشریه فارسی شهر تورنتوست که دو سال است منتشر می‌شود.

شهر ما از شش سال پیش شروع به کار کرده و یکسال است که به مدیریت اسد زرین مهر با ۷ هزار تیراژ منتشر می‌شود. این نشریه متعلق به مجموعه‌ای است که یک کانال تلویزیونی فارسی نیز به نام تلویزیون شهرما در تورنتو دارند که هفته‌ای چند ساعت روی تلویزیون کابلی برنامه پخش می‌کند.

دنیای ورزش را کیومرث مقدم و علیرضا بشر با همکاری تشت آذر، فوتبالیست سابق مقیم ایران منتشر می‌کند. این نشریه کار خود را از شش سال پیش آغاز کرد و اکنون حدود ۴ هزار تیراژ دارد.

حیدربابا به مدیریت علی پورعلی با سابقه‌ای دو ساله، به دو زبان فارسی و ترکی منتشر می‌شود. دکتر رضا مریدی، نماینده ایرانیان در مجلس استانی اونتاریو و دکتر رضا براهنی در انتشار آن دست دارند (محسن تقوی).

نتایج تحلیل محتوای سطحی ۹ نشریه

اگر از حدود ۹۵۶ هزار ستون سانتیمتر سطح زیر چاپ نمونه مورد بررسی (معادل ۱۹۶۷ برگ کاغذ A4)، حدود ۷۰۱ هزار ستون سانتی‌متر سطح زیر چاپ آگهی‌ها (معادل ۱۴۴۲ برگ کاغذ A4) را کسر کنیم، حدود ۲۵۵ هزار ستون سانتیمتر (معادل ۵۲۵ برگ کاغذ A4) سطح زیر چاپ غیر آگهی باقی می‌ماند که برخی از آن‌ها فقط نوشته هستند، برخی نوشته‌هایی می‌باشند که لابلای آن‌ها تصویر نیز قرار دارد. در واقع اگر مصرف کننده این ۹ نشریه که می‌توان او را «رایگان بر» نشریات خواند، بخواهد بی توجه به آگهی‌ها، متمرکز بر بخش غیرآگهی شود، از یک نشریه فرضی ۱۹۶۷ صفحه‌ای، ۱۴۴۲ صفحه آگهی را کنار بگذارد و بر ۵۲۵ صفحه باقی مانده متمرکز شود (کاری که

مقاله حاضر دنبال می‌کند) خواهد دید که از ۵۲۵ صفحه مذکور، حدود ۱۲۳ صفحه دیدنی است، نه خواندنی و ۴۰۲ صفحه خواندنی است. (با توجه به کای اسکوپر ۸.۴۴ و درجه آزادی ۹۹ درصد، سهمی صفحات دیدنی در نشریات مذکور با یکدیگر تفاوت دارد) مصورترین نشریه فارسی شهر تورنتو، سپید و سیاه با ۴.۴۷ درصد تصویر و پرنوشته‌ترین، ایران استار است با ۱.۹۱ درصد نوشته و ۹.۸ درصد تصویر است (جدول شماره ۲).

جدول شماره ۲- مساحت سطح زیر چاپ غیر آگهی (اعم از نوشته و تصویر) در ۹ نشریه فارسی شهر تورنتو کانادا

کد	نام نشریه	درصد نوشته	مساحت نوشته در غیر آگهی (A4)	درصد تصویر	مساحت تصویر در غیر آگهی (A4)	مساحت غیر آگهی (اعم از نوشته و تصویر) (A4)	تعداد	نام نشریه
۲.۷۲	۸.۱۶۶	۱.۹۱	۶.۵۸	۹.۸	۷.۵	۳.۶۴	۱	۱- نشریه ایران استار
		۱.۷۴	۵.۵۳	۹.۲۵	۷.۱۸	۲.۷۲	۲	۲- ایران جوان
		۴.۷۸	۴.۵۰	۶.۲۱	۹.۱۳	۳.۶۴	۳	۳- جوانان
		۹.۸۵	۶.۳۰	۱.۱۴	۵	۷.۳۵	۴	۴- حیدر بابا
		۳.۷۷	۹.۳۶	۷.۲۲	۹.۱۰	۸.۴۷	۵	۵- دنیای ورزش
		۳.۷۱	۶.۴۴	۷.۲۸	۹.۱۷	۵.۶۲	۶	۶- سلام تورنتو
		۶.۵۲	۳.۳۶	۴.۴۷	۷.۳۲	۶۹	۷	۷- سپید و سیاه
		۴.۸۶	۹.۴۸	۴.۱۳	۵.۷	۴.۵۶	۸	۸- شهرما
		۴.۷۹	۷.۴۱	۶.۳۰	۸.۱۰	۵.۵۲	۹	۹- شهروند
		۵.۷۶	۵.۴۰۱	۵.۲۳	۱.۱۲۳	۷.۵۲۴	T	جمع

از ۵۲۵ صفحه سطح زیر چاپ غیر آگهی، ۷۲۹ فقره مطلب استخراج شد که ۹۱ درصد آن‌ها به زبان فارسی، ۴ درصد انگلیسی، تقریباً همین حدود ترکیب فارسی و انگلیسی و ۱ درصد ترکی است.

طبق جدول شماره ۳، از نظر تعداد، خبر در نشریات فارسی شهر تورنتو، بیشترین سهمی را دارد، به طوری که حدود ۴۵ درصد را شامل می‌شود. پس از آن مقاله با سهمی ۳۳ درصد قرار دارد. اگر حدود ۱۳ درصد اطلاعیه، ۱.۵ درصد مصاحبه و ۳.۰ درصد گزارش را نیز بر این مجموعه اضافه کنیم، عملاً از نظر تعداد، محتوای حدود ۹۳ درصد غیر آگهی این نشریات، کارکرد آگاه‌کنندگی دارند و از خصلت کهنگی در اثر زمان برخوردارند. (اگر سطح زیر چاپ را مبنا قرار دهیم، نسبت مذکور حدود ۸۶ درصد خواهد شد). بنابراین ایرانیانی که این نشریات رایگان خوش آب و رنگ و بعضاً چاپ شده روی گاغذ گلاسه را برمی‌دارند، برخلاف انتظاری که یک شاهد عینی دارد، در داستان آنان مجلات سرگرم‌کننده نیست، بلکه مجموعه‌ای خبری

است و اگر خواندن آن چند روز به تأخیر بیافتد، کهنه خواهد شد. ولی به یمن حضور ۷۳ درصد آگهی، شکل ظاهری مجلات سرگرم کننده را به خود گرفته‌اند. البته این امر در همه ۹ نشریه یکسان نیست. در حالی که ۶۸ درصد مطالب ایران استار، یا ۵۷ درصد ایران جوان خبر است (اگر چه مضمون خبرهای این دو نشریه بایکدیگر متفاوت است) سهمی اخبار در سپید و سیاه تقریباً صفر و در حیدر بابا ۱۴ درصد است. در عوض ۹۳ درصد سپید و سیاه و ۶۹ درصد حیدر بابا مقاله است (اگر چه مضمون خبرهای این دو نشریه بایکدیگر متفاوت است) سلام تورنتو بیشترین اطلاعیه را منتشر می‌کند. در حالی که در سپید و سیاه اطلاعیه ای دیده نمی‌شود. طنزها در شهروند متمرکز است و داستان‌ها در ایران جوان و شهر ما (با توجه به کای اسکویپر ۱۶۰ با درجه آزادی ۷، با ۹۹ درصد اطمینان، سهمی زیر چاپ موضوعات هشتگانه در نشریات مورد مطالعه یکسان نیست).

جدول شماره ۳- قالب مطالب غیر آگهی سه گروه نشریات فارسی شهر تورنتو کانادا

موضوع	کد	تعداد	درصد تعداد	سطح زیر چاپ	درصد سطح زیر چاپ	میانگین سطح زیر چاپ	انحراف استاندارد سطح زیر چاپ
۱- اطلاعیه	۱	۹۸	۴.۱۳	۸.۴۵	۷.۸	۵.۰	۵.۰
۲- خبر	۲	۳۲۶	۷.۴۴	۳.۱۰۷	۵.۲۰	۳.۰	۳.۰
۳- مقاله	۳	۲۴۱	۵.۳۳	۲۷۰	۵.۵۱	۱.۱	۷.۰
۴- گزارش	۴	۳	۴.۰	۸.۱۰	۱.۲	۶.۳	۶.۱
۵- مصاحبه	۵	۱۱	۵.۱	۸.۱۵	۰.۳	۴.۱	۶.۰
۶- طنز	۶	۹	۲.۱	۷.۸	۷.۱	۱	۷.۰
۷- داستان	۷	۲۳	۲.۳	۸.۴۵	۷.۸	۲	۸.۰
۸- سایر	۸	۱۸	۵.۲	۴.۲۰	۹.۳	۱.۱	۵.۰
جمع	T	۷۲۹	۱۰۰	۶.۵۲۴	۱۰۰	۷.۰	۷.۰

بررسی ۱۲۳ صفحه سطح زیر چاپ تصاویر غیر آگهی، حاکی از آن است که حدود ۸۰ درصد آن‌ها از نوع عکس، ۳ درصد نقاشی و ۱۷ درصد بقیه کارهای گرافیکی است. ۹۴ درصد این مجموعه سیاه و سفید و ۶ درصد رنگی است. حدود ۷ درصد این تصاویر، هیچ ربطی با متن ندارند و صرفاً تزئینی هستند. ۴۵ درصد اگرچه بازم تزئینی هستند، اما می‌توان حضور آن‌ها را بیگانه با متن حس نکرد. ۴۸ درصد بقیه تصاویر به طور مستقیم مرتبط با متن هستند. مضامین تصاویر را می‌توان به چهار دسته تقسیم کرد؛ دسته الف شامل تصاویر انسان‌هاست. که بیشترین سهمی را دارد و ۶۶ درصد مضمون آن‌ها را شامل می‌شود. در این نشریات، تصاویر بیشتر مردانه است. به طوری که از آن ۶۶ درصد، ۳۶ درصد مربوط به تصاویر نوجوانان، جوانان و مردان میان سال تا پیر می‌باشد. سهمی تصاویر زنان در هر سن حدود ۲۶ درصد است. در

حالی که ۱۹ درصد تصاویر مردان مربوط به مردان میان سال و کهن سال است این نسبت برای زنان حدود ۶ درصد است. در واقع دختران جوان بیش از پسران جوان در نشریات دیده می‌شود (۵۰، ۵ و ۱۷ درصد). بررسی ماتریس مضامین تصاویر نشان می‌دهد که بیشترین با هم بودن‌ها مربوط به دختران جوان در کنار پسران جوان است.

از ۴۶۷ تصویری که در آن مردان در هر سن وجود دارند، ۴۱ درصد نمایان‌گر فردی است که در آن ویژگی فرهنگی خاصی مشهود نیست. اما حدود ۱۵ درصد آنان مردانی هستند که کراوات دارند. اما ویژگی‌های خاص پوشش زنان مشهود است. ۱۱ درصد تصاویر زنان، لباسی دارند در حد شنا و یا کمتر از آن، ۱۳ درصد لباسی دارند پوشیده‌تر از گروه اول، اما بازتر از لباس معمولی. ۳۰۱۳ درصد لباس معمولی، ۲۰۶ درصد دارای روسری و ۵۰ درصد چادر.

مضامین موضوعی محتوای مطالب غیر آگهی

در ارزیابی مضامین ۷۲۹ مطلب ۹ نشریه مورد بررسی، به نظر می‌رسد حدود ۹۲ درصد آن‌ها می‌تواند دارای مخاطب از هر دو گروه زنان یا مردان (در هر سن) باشد. می‌توان مخاطب فرضی ۷ درصد مطالب را زنان و یک درصد را مردان مجسم کرد.

مضامین ۷۲۹ مطلب غیر آگهی قابل تقسیم به چهار دسته است؛ الف- آنچه مستقیم مرتبط با کانادا است، ب- آنچه مستقیم مرتبط با ایران است، ج- آنچه مرتبط با سایر نقاط جهان است. د- مطالبی که حوزه جغرافیایی خاصی نمی‌طلبند. حاصل این دسته‌بندی را در جدول شماره ۵ می‌توان از دو منظر بررسی کرد: از نظر تعداد، تقریباً سهمی مطالب ایران و کانادا مساوی و هر کدام یک چهارم کل مطالب را شامل شده‌اند. ۱۸ درصد مطالب مرتبط با سایر نقاط جهان و ۳۲ درصد بقیه، مطالبی است که حوزه جغرافیایی خاصی را نمی‌طلبند. اما از آنجا که برخی از این مطالب ممکن است فقط چند سطر و برخی حتی چند صفحه باشند. توزیع چهار دسته مذکور در سطح زیر چاپ نیز اهمیت خاص خود را دارد. این نکته را می‌توان در مورد مطالب ایران و کانادا دید که اگر چه تعداد مطالب هر یک از این دو موضوع تقریباً ۱۸۰ فقره است، اما حجم مطالب ایران معادل ۱۱۳ صفحه و کانادا ۷۳ صفحه کاغذ A4 است. (به ترتیب با میانگین ۰.۶ و ۰.۴ کاغذ A4) میزان انحراف استاندارد هر یک از این دو دسته نیز نمایان‌گر تنوع بیشتر در اندازه مطالب مرتبط با ایران است.

جدول شماره ۴- تعداد، میانگین و انحراف استاندارد سطح زیر چاپ چهار دسته موضوعات مضامین مطالب مرتبط

با کانادا در نشریات شهر تورنتو کانادا

انحراف استاندارد سطح زیر چاپ	میانگین سطح زیر چاپ (A4)	درصد سطح	سطح زیر چاپ به صفحه A4	درصد تعداد	تعداد	چهار دسته موضوعات اصلی مطالب
۵.۰	۴.۰	۹.۱۳	۸.۷۲	۹۶.۲۴	۱۸۲	الف- مطالب مرتبط با کانادا
۶.۰	۶.۰	۶.۲۱	۱.۱۱۳	۵۵.۲۴	۱۷۹	ب- مطالب مرتبط با ایران
۸.۰	۶.۰	۱.۱۴	۸.۸۲	۹۷.۱۷	۱۳۱	ج- مطالب مرتبط با سایر نقاط جهان
۷.۰	۱.۱	۹.۵۵	۹.۲۵۵	۵۲.۳۲	۲۳۷	د- مطالبی که حوزه جغرافیایی خاصی را نمی‌طلبد
۷.۰	۷.۰	۱۰۰	۶.۵۲۴	۱۰۰	۷۲۹	جمع

الف- مطالب مرتبط با کانادا

طبق جدول شماره ۵، مطالب مربوط به کانادا، خود قابل تقسیم به ۴ موضوع فرعی است. از نظر تعداد، موضوعات عام کشور کانادا - بدون جهت‌گیری خاص نه تنها در رتبه این دسته، بلکه با سهمی معادل ۱۲ درصد، در رأس ۲۶ مضمون مطالب نشریات فارسی تورنتو است. حدود ۸ درصد مطالب نشریات مربوط به مقوله‌ی مهاجرت به کانادا است. سهمی هر دو مطلب با جهت‌گیری منفی یا مثبت نسبت به کانادا پایین است. اگرچه منفی آن نزدیک به سه برابر جهت‌گیری مثبت است (۳.۴ و ۱.۲ درصد). اما وقتی سطح زیر چاپ را نگاه می‌کنیم، می‌بینیم به طور متوسط، حجم هر مطلب تعریف و تمجید از کانادا بیش از دو برابر مطالب انتقادی است.

نگاهی به گزاره‌های استخراجی از جان کلام هرکدام از موضوعات مذکور، می‌تواند مکمل توصیف‌های آماری فوق باشد؛

نمونه‌هایی از مطالب مربوط به کانادا با جهت‌گیری مثبت نشریه نسبت به آن

نشریه سلام تورنتو: کاهش ۳ درصدی میزان و شدت جنایات در کانادا نسبت به سال قبل نشریه ایران استار: بهبود شرایط رکود اقتصادی در انتاریوی کانادا و اوضاع خوب بازار خرید و فروش خانه در این استان نشریه ایران جوان: انتخاب شایسته دیوید جانسون به عنوان فرمانده کل کانادا و تمجید از او به خاطر کارآمدگی و خبرگی و توجه‌اش به فرهنگ و تاریخ ملت کانادا.

نشریه دنیای ورزش: برگزیدگی استادبوم‌های تورنتو به عنوان بهداشتی‌ترین استادبوم‌ها در بین کشورهای آمریکای شمالی.

نشریه ایران استار: رسیدگی نخست وزیر کانادا به شکایت مردم از اخلاق تند رییس پلیس این کشور.

نمونه‌هایی از مطالب مربوط به کانادا با جهت‌گیری منفی نشریه نسبت به آن

نشریه ایران استار: تحقیر شدن یک ایرانی مقیم کانادا در کلاس‌های آموزشی دوره پذیرش اداره پلیس کانادا به دلیل ایرانی بودنش و شکایت او از اساتید این دوره آموزشی نشریه ایران استار: ارتباط نامشروع جنسی استیوالیس قاضی دادگاه پناهندگی کانادا با یک خانم پناه جوی کره‌ای. نشریه ایران جوان: کاهش سرعت رشد اقتصادی کانادا پس از رکود اقتصادی و افزایش پی در پی نرخ بهره بانک مرکزی در این کشور.

نشریه سلام تورنتو: معرفی تورنتو به عنوان دومین شهر کانادا از نظر گرانی نرخ پارکینگ نشریه شهر ما: انتقاد از فرصت‌های نابرابر شغلی برای مهاجرین و متولدین کانادا و قول دولت کانادا برای حل مشکل.

نمونه‌هایی از مطالب مربوط به مهاجران ایرانی در کانادا بدون جهت‌گیری مثبت یا منفی از سوی نشریه نسبت به آن.

نشریه ایران استار: تغییر قانون مهاجرت به کانادا از طریق سرمایه‌گذاری و دو برابر شدن مبلغ لازم برای سرمایه‌گذاری.

نشریه ایران استار: اطلاعیه خدمات رایگان سازمان^۱ رای تازه واردین به کانادا از قبیل تهیه و تنظیم دعوت نامه به کانادا، ترجمه مدارک و غیره.

نشریه حیدر بابا: نکاتی که باید در حین خرید خانه در کانادا به خاطر داشته باشیم مثل تحقیق، برآورد هزینه، درخواست وام، مشاهده و...

نشریه سلام تورنتو: اطلاعیه برنامه‌های کلیسای فارس زبانان بی وپولگن نشریه سلام تورنتو: برگزاری سخنرانی در مورد پادشاهان ایران در کتاب مقدس مسیحیان از سوی کشیشی در کلیسای ریچموند هیل.

نشریه سلام تورنتو: خدمات بهداشتی و درمانی مرکز بهداشتی زنان مهاجر در کانادا و برنامه‌ی آن.

نشریه سلام تورنتو: اطلاعیه گروه خیریه پارادایز در تورنتو برای یاری رسانی به یک دانشجوی ایرانی مقیم کانادای مبتلا به سرطان.

نشریه سلام تورنتو: دعوت به کلیسای مسیحی تورنتو در دوره‌های آموزشی و عبادی مسیحی

نشریه شهر ما: سلسله مراتب اداری و علمی پذیرش پزشکان تازه وارد به کانادا نشریه شهر ما: سمینارهای آموزشی بنیاد فرهنگی فروردین توسط دکتر عباس آزادیان روانپزشک نشریه شهر ما: برنامه‌های سازمان زنان ایرانی انتاریو اعم از برنامه‌های آموزشی و تفریحی و ورزشی نشریه شهر ما: جدول برنامه‌های تلویزیون ایرانیان کانادا^۱.

نشریه شهروند: برنامه پیاده‌روی و ورزش گروه تورنتو ایرانی‌نژاد.
نشریه شهروند: اطلاعیه تشکیل کلاس‌های رایگان آموزش زبان فارسی توسط اداره آموزش و پرورش کانادا.

نمونه‌هایی از مطالب مربوط به سایر موضوعات کانادا بدون جهت‌گیری مثبت یا منفی از سوی نشریه.

نشریه ایران استار: وضع مقررات جدید برای رانندگان جوان شهر تورنتو مبنی بر عدم جواز مصرف مشروبات الکلی از سوی آنان حتی به مقدار کم پیش از رانندگی.
نشریه ایران استار: دعوت از جاستین بی‌بر خواننده و نوازنده کانادایی به بازیگری در یک سریال تلویزیونی.

نشریه ایران استار: دستگیری متهمین به تخریب اموال عمومی استان انتاریو در تظاهرات اعتراض آمیز به اجلاس^۲ توسط پلیس این استان.
نشریه ایران استار: سقوط یک فروند هواپیمای جت کانادایی در نمایش سالانه و نجات خلبان آن.

نشریه حیدر بابا: اعتراض آذربایجانی‌های مقیم کانادا به سازمان مدافع کاریکاتورست‌ها در آمریکا به خاطر اعطای جایزه شجاعت به مانا نیستانی که کاریکاتوری با هدف تحقیر جامعه آذربایجانی ایران کشیده بود.

نشریه سلام تورنتو: برگزاری فستیوالی به یاد خواننده‌ی مشهور کانادایی الویس پرسیلی در کانادا.

نشریه سلام تورنتو: اجرای کنسرت بزرگ شکیلا خواننده ایرانی در تورنتو.

1. ICT
2. G20

جدول شماره ۵- مضامین مطالب مرتبط با کانادا در نشریات شهر تورنتو کانادا

انحراف استاندارد سطح زیر چاپ	میانگین سطح زیر چاپ (A4)	درصد سطح	سطح زیر چاپ به صفحه A4	درصد تعداد	تعداد	کد	الف: مطالب مرتبط با کانادا (۲۵) درصد
۵.۰	۴.۰	۱.۷	۳.۳۷	۲.۱۲	۸۹	۱۳	۱- کانادا - خنثی
۴.۱	۸.۰	۴.۱	۵.۷	۲.۱	۹	۱۲	۲- کانادا - مثبت
۴.۰	۴.۰	۷.۱	۹.۸	۴.۳	۲۵	۱۴	۳- کانادا - منفی
۳.۰	۳.۰	۷.۳	۲.۱۹	۱.۸	۵۹	۱۶	۴- کانادا - مهاجرت
۵.۰	۴.۰	۹.۱۳	۹.۷۲	۹۶.۲۴	۱۸۲	T	جمع الف

ب- مطالب مرتبط با ایران

مطالب مرتبط با ایران را می‌توان در گام اول به سه دسته ایران قبل از انقلاب اسلامی، ایران معاصر و ورزش و سینمای ایران تقسیم و در گام بعدی، آنچنان که در جدول شماره ۶ آمده، به هشت دسته فرعی تقسیم کرد. جدول مذکور به خوبی نشان می‌دهد که برای نشریات فارسی تورنتو ورود به مباحث ایران قبل از انقلاب اسلامی جاذبه‌ای ندارد. احتمالاً علت این امر آن است که این مباحث برای رایگان بران این نشریات جاذبه‌ای ندارد. به طوری که از ۷۲۹ مطلب مورد تحلیل فقط ۶ مورد به آن دوران اختصاص داشت که سهمی جهت‌گیری منفی، مثبت و خنثی نسبت به آن دوران نیز مشابه و هر کدام دو مورد بود. یک نمونه از هر کدام به شرح زیر است؛

مثبت. نقل از نشریه حیدر بابا: شاعر بودن ناصرالدین شاه قاجار و یکی از اشعارش به زبان ترکی در وصف شهدای کربلا.

خنثی. نقل از نشریه سلام تورنتو: تحلیل و وقایع نگاری بر اساس یادداشت‌های روزانه نیما یوشیج شاعر معاصر ایرانی.

منفی. نقل از نشریه ایران استار: زندگی محمد رضا شاه پهلوی و شخصیت متزلزل او و عدم توانایی‌اش در اداره کشور.

اگر مطالب ورزشی و سینمایی ایران معاصر را کنار بگذاریم، مطالب اجتماعی و سیاسی این مقطع بیش از ۱۵ برابر مقطع قبل از انقلاب است. اما در این مجموعه، مطلب با جهت‌گیری مثبت دیده نمی‌شود. ۴۹ مطلب با جهت‌گیری خنثی و ۴۵ مطلب با جهت‌گیری منفی است. نمونه‌های هر کدام در زیر آمده است؛ با این توضیح که برخی جهت‌گیری‌های منفی قابل چاپ در این مقاله نیست.

نمونه‌هایی از مطالب مرتبط با ایران معاصر، با جهت‌گیری خنثی

نشریه ایران استار: دولتی و شبه دولتی شدن بازار ایران و تحلیل قدرت بازاریان که موجب شکست اجتماع آنان در برابر دولت و پذیرفتن افزایش مالیات شد نشریه ایران استار: دستگیری سارقی در محله تهران پارس به جرم سرقت طلا و زیور آلات کودکان.

نشریه ایران استار: دستگیری سارقی با اسلحه‌ی پلاستیکی در کرمانشاه.

نشریه ایران استار: تفاوت آداب و رسوم ازدواج در ایران با لبنان در بین شیعیان این دو کشور.

نشریه ایران جوان: دیدار اسفندیار رحیم مشایی رییس دفتر رییس جمهور ایران از لوکیشن سریال قهوه تلخ مهران مدیری و گفتگوی چند ساعته با عوامل این فیلم.

نشریه حیدر بابا: بازداشت سارقان سنگواره‌های هفت میلیون ساله‌ی یک ماموت فسیلی در مراغه و کشف سنگواره‌ها.

نشریه سلام تورنتو: تست راکتر هسته‌ای جدید در ایران برای غنی سازی اورانیوم. نشریه شهر ما: محاکمه زنی در تهران که دختر سه ساله‌اش را به خاطر پرتاب کردن موبایلش به قتل رساند.

نشریه شهروند: درگذشت کاظم برگ نیسی مترجم و پژوهشگر ادبی در اثر سانحه‌ای در کرج.

نمونه‌هایی از مطالب مرتبط با ایران معاصر، با جهت‌گیری منفی.

نشریه جوانان: فیلترینگ دولت ایران در اینترنت و تصمیم دولت بر فیلترینگ وب سایت‌های دولتی که میزبان آن‌ها در خارج از کشور است.

نشریه حیدر بابا: انتقاد تبعیض و بی‌عدالتی موجود در ایران نسبت به اقلیت‌ها و خصوصا ترک زبانان.

نشریه سلام تورنتو: فساد اخلاقی و رفتاری در ایران که عامل اصلی آن گذار به مدرنیسم است.

نشریه سپید و سیاه: وضعیت خطرناک شیوع بیماری ایدز در ایران به ویژه در میان زنان و شیوع آن به دلیل محدودیت‌های فرهنگی و حکومتی و عدم آموزش صحیح.

نشریه شهروند: دفاع سازمان هم‌جنس بازان ایران در کانادا از هم‌جنس بازان ایرانی و انتقاد از وضعیت حکومت ایران و بررسی پرونده‌ی محکومیت یک هم‌جنس باز در ایران.

نشریه شهروند: خبرهایی از اعتصاب بازار تبریز در ایران و حمله نیروهای نظامی و لباس شخصی‌ها به آن‌ها و بازکردن مغازه‌هایشان به زور ضرب و شتم.

نشریه شهروند: تفتیش زندگی خصوصی و گردش مالی و بانکی شهروندان بهایی بیرجند از سوی وزارت اطلاعات ایران.

نشریه شهروند: طنزی مصور درباره این که باید از کودکی به فرزندمان بیاموزیم که نبیند و نشنود و حرفی نزند.

وجود یک نشریه اختصاصی ورزشی در میان ۹ نشریه مورد مطالعه و حضور صفحات ورزشی در

اکثر نشریات مذکور، سبب شده که از نظر تعداد، بیشترین حجم را دارا باشد. اما مروری بر این مطالب به وضوح نشان می‌دهد که نه تنها منبع که متن نیز کپی از نشریات داخل ایران است. این وضعیت در مورد سینما و موسیقی حاکم نیست، چرا که سی دی فیلم‌ها و موسیقی‌های ایرانی را می‌توان در برخی سوپر مارکت‌ها و بسیاری از خانه‌ها یافت. نمونه‌ای از مطالب این دو گروه به شرح زیر است؛

نمونه‌هایی از مطالب مرتبط با ورزش ایران

نشریه ایران استار: شایستگی‌های تیم فوتبال استیل آذین و شرایط مناسب این تیم از زبان کاپیتانش مهدی مهدوی کیا.

نشریه جوانان: اسامی نهایی بازیکنان تیم فوتبال پرسپولیس در لیگ دهم فوتبال ایران نشریه دنیای ورزش: سفرهای تفریحی قطبی سرمربی تیم ملی ایران، مانعی در پیشرفت کار و ضعف تیم ملی ایران شده است.

نشریه دنیای ورزش: پیروزی تیم فوتبال پاس همدان در مقابل مس کرمان در لیگ برتر ایران.

نشریه سلام تورنتو: قهرمانی تیم ملی والیبال نشسته ایران در اوکلاهامای آمریکا.

نمونه‌هایی از مطالب مرتبط با سینما و موسیقی ایران

نشریه ایران استار: تمجید از رامبد جوان کارگردان طنز برداز سینمای ایران به خاطر فیلم خوش ساخت و کمیک پسر آدم دختر هوا.

نشریه ایران جوان: داستان فیلمی که قرار بود مسعود کیمیایی با بازنویسی وسترن از داستان رستم و سهراب در سال ۱۳۵۰ بسازد و مجوز نگرفت.

نشریه ایران جوان: اجرای قطعه سیمرغ اثر حمید متبسم به خوانندگی همایون شجریان و اجرای ارکستر بزرگ سازهای ملی به رهبری محمدرضا درویشی در تهران که داستان زندگی زال را تصنیف می‌کند.

نشریه دنیای ورزش: آمدن حبیب خواننده لوس آنجلسی به ایران و ماجرای آلبومی با درون مایه جنگ تحمیلی و اثرژی هسته‌ای و... که منتشر نشد.

نشریه شهر ما: مصاحبه با بهنوش بختیاری بازیگر کمدی سینمای ایران و صحبت از اوضاع بد سینمای کمدی ایران و فیلم نامه‌های ضعیف در این حوزه فقط پنج مطلب دیده شد که به ایران - کانادا اختصاص داشت. مانند نمونه زیر؛

نشریه ایران استار: همکاری کشور کانادا در اجرای تحریم‌های جدید علیه ایران به منظور جلوگیری از دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای.

جدول شماره ۶- مضامین مطالب مرتبط با ایران در نشریات شهر تورنتو کانادا

انحراف استاندارد سطح (A4)	میانگین سطح زیر چاپ (A4)	درصد سطح زیر چاپ	سطح زیر چاپ تبدیل به A4	درصد تعداد	تعداد	کد	ب: مطالب مرتبط با ایران (۲۵ درصد)
۲.۰	۱	۴.۰	۲	۳.۰	۲	۷	۱- ایران قبل از انقلاب - مثبت
۹.۰	۱.۱	۴.۰	۳.۲	۳.۰	۲	۸	۲- ایران قبل از انقلاب - خنثی
۵.۱	۸.۱	۷.۰	۷.۳	۳.۰	۲	۹	۳- ایران قبل از انقلاب - منفی
۴.۰	۵.۰	۹.۴	۵.۲۵	۷.۶	۴۹	۱۰	۴- ایران معاصر - خنثی
۶.۰	۱	۵.۸	۷.۴۴	۲.۴۵	۴۵	۱۱	۵- ایران معاصر - منفی
۲.۰	۳.۰	۲.۳	۶.۱۶	۱.۷	۵۲	۱۸	۶- ورزش ایران
۵.۰	۶.۰	۵.۲	۱۳	۰.۳	۲۲	۲۰	۷- سینما، فیلم و موسیقی - ایران
۱.۱	۱	۰.۱	۲.۵	۷.۰	۵	۱۵	۸- کانادا - ایران
۶.۰	۶.۰	۶.۲۱	۱۱۳	۵۵.۲۴	۱۷۹		جمع بندی

ج- مطالب مرتبط با سایر نقاط جهان

جدول شماره ۷ نشان می‌دهد که احتمالاً برای ایرانیان مقیم تورنتو، هر چقدر رویدادهای سیاسی و اجتماعی ایران و کانادا اهمیت دارد، رویدادهای مشابه سایر نقاط جهان جاذبه‌ای ندارد. به همین دلیل موضوعات جدول مذکور را حوادث، ورزش و سینما تشکیل می‌دهد. درباره شخصیت‌ها (ایرانی، کانادایی و...) نیز بیشتر متمرکز بر شاعران، هنرپیشه‌ها، خوانندگان و نوازندگان مشهور است.

سهمی موضوعات ورزشی و شخصیت‌های مشهور تقریباً مشابه است (۵.۵ و ۶.۵ درصد) پس از آن سینما و در آخر حوادث قرار دارد. نمونه‌هایی از هر کدام به شرح زیر است:

نمونه‌هایی از مطالب مرتبط با شخصیت‌های مشهور

نشریه ایران استار: بزرگداشت جیم جارموش، فیلم ساز مشهور سینمای جهان در جشنواره بین المللی فیلم فنلاند.

نشریه ایران جوان: زندگی و دستاوردهای رالف روبن لیفشیتس طراح مد مشهور آمریکایی.

نشریه جوانان: روزشمار زندگی شاعر بزرگ ایران، احمد شاملو.

نشریه حیدر بابا: زندگی و آثار هنری صمد رحیم زاده خواننده آذری.

نشریه دنیای ورزش: روحیات و زندگی آپاشرپا مشهورترین فاتح قله اورست. نشریه سلام تورنتو: زندگی و اشعار مسعود سعد سلمان شاعر رنج کشیده ایرانی. نشریه سپید و سیاه: زندگی نامه مختصری از الساندرا امبروسیو مدل لباس مشهور برزیلی. نشریه شهروند: زندگی سیمین بهبهانی شاعر ایرانی و مبارزات او علیه جمهوری اسلامی ایران و نقض حقوق بشر در آن.

نمونه‌هایی از مطالب مرتبط با سینما و موسیقی جهان

نشریه ایران استار: اطلاعاتی درمورد فیلم جدید مارک والبرگ و ویل نویل دوکارگردان سینمای جهان و بازیگران این فیلم و داستانش. نشریه ایران استار: شروع پروژه سینمایی تاریخی نیمه شب در پاریس به کارگردانی وودی آلن و بازیگری کارلا برونو سارکوزی همسر رییس جمهور فرانسه در آن. نشریه دنیای ورزش: حراج پیانوی گروه خوانندگان بیتلز و پینک فلوید که به یادگار باقی مانده. نشریه شهروند: گزارش جشنواره موسیقی فولکلوریک با موضوع آزادی و ستم و طرح مباحثی چون آزادی بیان و حق فرهنگ در همه‌ی جهان.

کد ۱۹- نمونه‌هایی از مطالب مرتبط با ورزش جهان

نشریه ایران استار: رابطه‌ی خوب رییس باشگاه فوتبال اینتر میلان با بالوتلی یکی از بازیکنان جوان و حرفه‌ای این تیم فوتبال در عین جدایی بالوتلی از این باشگاه نشریه ایران استار: انتقال مایکون فوتبالیست برزیلی از باشگاه اسپانیایی رئال مادرید. نشریه دنیای ورزش: مصدومیت دروگبا فوتبالیست تیم چلسی در بازی‌های آمادگی و احتمال عدم حضور وی در مسابقات.

نمونه‌هایی از مطالب راجع به حوادث در جهان (به جز ایران و کانادا)

نشریه ایران استار: مرگ ۶۶ نفر در ژاپن به خاطر موج شدید گرما در این کشور. نشریه ایران استار: مرگ هفده نفر به دلیل سقوط یک مینی بوس به دره در کشمیر هند. نشریه جوانان: مرگ جوان هندی به ملت نمایش بلعیدن مار سمی برای دو دلار. نشریه دنیای ورزش: دستگیری یک جاسوس روسی در قبرس و باطل شدن گذرنامه قلابی‌اش. نشریه شهروند: تولد بچه‌ای بلوند از پدر و مادری سیاه پوست.

جدول شماره ۷- مضامین مطالب مرتبط با سایر نقاط جهان در نشریات شهر تورنتو کانادا

انحراف استاندارد	میانگین سطح زیر چاپ (A4)	درصد سطح زیر چاپ	سطح زیر چاپ تبدیل به A4	درصد تعداد	تعداد	کد	ج: مطالب مرتبط با سایر نقاط جهان (۱۸ درصد)
۳.۰	۳.۰	۹.۰	۸.۴	۵.۲	۱۸	۱۷	۱۷- حوادث جهان
۲.۰	۳.۰	۵.۲	۱۳	۶.۵	۴۱	۱۹	۱۹- ورزش جهان
۹.۰	۷.۰	۵.۲	۲۲	۱.۴	۳۰	۲۱	۲۱- سینما، فیلم و موسیقی - جهان
۱	۱	۲.۸	۹.۴۲	۸.۵	۴۲	۲۲	۲۲- درباره شخصیت‌های مشهور
۸.۰	۶.۰	۱.۱۴	۷.۸۲	۹۷.۱۷	۱۳۱		جمع

د- مطالبی که حوزه جغرافیایی خاصی را نمی‌طلبد

آخرین دسته محتوای مطالب غیر آگهی ۹ نشریه فارسی تورنتو را موضوعاتی تشکیل می‌دهد که حوزه‌ی جغرافیایی خاصی را نمی‌طلبد. مانند دانستنی‌های عمومی (پیشگیری از شب‌کوری با مصرف فلفل دلمه‌ای)، مطالب آموزشی (آموزش اصول و آداب و قوانین بازی گلف)، مشاوره (شرایط برخی بیمه‌های خاص در کانادا و برخی اشتباهات رایج درباره آن‌ها)، روان‌شناسی (توصیه‌هایی برای چگونگی کنار آمدن و بازیابی آرامش در زندگی پس از شکست عشقی و طرد شدگی)، داستان، شعر و از این قبیل.

طبق جدول شماره ۸، بیشترین سهمی موضوعات این دسته، دانستنی‌های عمومی است. پس از آن به ترتیب توصیه و مشاوره، داستان و شعر، روان‌شناسی، سرگرمی، تکنولوژی، پیام‌های تسلیت، مطالب آموزشی، مد و زیبایی و سایر مطالب قرار دارد.

نمونه‌هایی از مطالب دانستنی

نشریه ایران استار: درمان یبوست با تغییر در رژیم غذایی و خطا بودن استفاده مستمر از داروهای مسهل برای رفع آن.

نشریه ایران استار: پیشگیری از شب‌کوری با مصرف فلفل دلمه‌ای نشریه ایران جوان: تلاش دانشمندان برای کشف معجون جوانی و نیاز به حمایت دولت‌ها که به خاطر افزایش طول عمر و مشکلات اجتماعی و اقتصادی ناشی از آن از حمایت این پژوهش‌ها خودداری می‌کنند.

نشریه جوانان: مانیکور و پدیکور ناخن‌ها به عنوان عاملی برای عفونت ناخن و اطلاعاتی در مورد نحوه درست آرایش و کوتاهی ناخن‌ها.

نشریه جوانان: ۱۴ نکته مهم در مورد انتخاب کیف دستی خانم‌ها درباره رنگ و سایز و ویژگی‌های آن‌ها متناسب با ویژگی‌های ظاهری خانم‌ها.

نشریه حیدر بابا: خواص و محتویات آناناس و تاثیر آن بر سلامتی بدن نشریه. دنیای ورزش: شراب قرمز و چای سبز و قهوه به عنوان دشمنان سرطان پروستات نشریه سلام تورنتو: خطرناک بودن مصرف عسل در کودکان زیر یک سال به دلیل احتمال وجود سم بوتولیسم در آن. نشریه سپید و سیاه: تاثیر ذهنیت مثبت نسبت به زیبایی خود و مشاهده مناظر زیبا در زیبایی و طول عمر زنان. نشریه سپید و سیاه: روش‌هایی برای رفع لکه‌های صورت با مواد طبیعی و گیاهی. نشریه سپید و سیاه: مشکل ناتوانی جنسی در بین مردان و زنان ایرانی و بی‌توجهی به آن و روش‌های درمانی نادرست. نشریه شهروند: خواص برخی از مواد غذایی و میوه‌ها از قبیل: فلفل تند، دارچین، هندوانه و...

نمونه‌هایی از اطلاعات ضروری و مشاوره

نشریه ایران استار: اطلاعاتی درباره بیمه تحصیلات فرزندان در کانادا که تا پانزده درصد در هزینه تحصیلات آن‌ها کمک می‌کند. نشریه ایران استار: تشویق به جلوگیری از بچه‌دار شدن به دلیل مشکلات عدیده آن در دنیای امروز و روی آوردن به هم‌جنس‌گرایی یا ازدواج غیررسمی. نشریه ایران جوان: برخی توصیه‌های ایمنی برای تفریحات تابستانی مثل ایمنی در استخر و دریاچه و قایق سواری و غیره. نشریه حیدر بابا: وضعیت مناسب بازار مسکن تورنتو در ماه می سال ۲۰۱۰ و ادامه این وضعیت در ماه جاری و ضرورت مشورت با مشاور املاک در سرمایه‌گذاری. نشریه سلام تورنتو: ضرورت داشتن یک مشاور در امور مالی و بیمه. نشریه سپید و سیاه: بیست هشدار برای حفظ زیبایی موها و صورت پس از استحمام نشریه شهر ما: شرایط مناسب خرید خانه در کانادا و لزوم مشاوره با متخصصان وام در این کار. نشریه شهروند: شرایط برخی بیمه‌های خاص در کانادا و برخی اشتباهات رایج درباره آن‌ها.

نمونه‌هایی از مطالب مربوط به داستان، شعر و ادبیات

نشریه ایران استار: داستان‌های تخیلی از عشق مولا به زنی و رفتن در پی او؛ و در نهایت بازگشت او به زندگی و همسر اولش. نشریه ایران استار: یک قسمت از داستان زندگی دختری که به دلیل عدم آزادی در نوع روابط و رفتارش پس از دوست شدن با یک پسر و قرار ازدواج با او می‌خواهد از او جدا شود. نشریه ایران جوان: داستان زندگی مردی که در سن پایین عاشق دختری شد و با او ازدواج کرد

اما وقتی دختر به دانشگاه راه یافت و پزشک شد او را تحقیر کرد و از خود راند و از او طلاق گرفت.

نشریه حیدر بابا: انتشار فرهنگ لغات و اصطلاحات ترکی قشقایی نوشته اسد الله مردانی و حاصل بیست سال تحقیق ایشان.

نشریه حیدر بابا: انتشار مجموعه داستانی به زبان ترکی که با بیانی طنز گونه به انتقاد از نظام جمهوری اسلامی ایران می‌پردازد.

نشریه شهر ما: داستان زندگی دختری که با پدر و مادرش به خارج از ایران رفتند اما بعد از مرگ آن دو به ایران و پیش خانواده‌اش برگشت.

نشریه شهر ما: داستان فردی که در یک شب زمستانی در جنگل گرفتار می‌شود و مورد کمک دو نفر از اهالی واقع می‌شود اما فکر می‌کند که مورد امداد الهی قرار گرفته است.

نشریه شهروند: شعری از سیمین بهبهانی مبنی بر لزوم مبارزه در طول عمر و زندگی برای سعادت‌مندی.

نمونه‌هایی از مطالب روان‌شناسی

نشریه ایران جوان: ایجاد عزت نفس بالا و یک تصور مثبت از خویشتن به عنوان یکی از وظایف والدین در قبال فرزندان‌شان که با رفتارهایی نظیر بزرگداشت فرزند، احترام به نظراتش، تحسین و تمجید او و مانند آن ایجاد می‌شود.

نشریه جوانان: توصیه‌هایی برای چگونگی کنار آمدن و بازیابی آرامش در زندگی پس از شکست عشقی و طرد شدگی.

نشریه دنیای ورزش: دلیل روان‌شناختی گل نشدن پناستی به خاطر استرس زیاد. نشریه سپید و سیاه: رفتارهای مردانه مورد علاقه خانم‌ها.

نشریه شهر ما: کشفیات جدیدی درباره خنده و این که روشی است که از کودکی برای تعامل اجتماعی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نشریه شهروند: تحلیل روان‌شناختی انواع خانواده و خانواده‌های مستبد.

نمونه‌هایی از مطالب مرتبط با سرگرمی

نشریه ایران استار: فال روزانه متولدین برج‌های دوازده گانه سال.

نشریه جوانان: فال هفتگی برای متولدین برج‌های دوازده گانه سال.

نشریه دنیای ورزش: فال هفتگی مربوط به متولدین برج‌های دوازده‌گانه سال. نشریه شهر ما: فال هفته برای متولدین دوازده ماه سال.

نمونه‌هایی از مطالب مرتبط با فن‌آوری

نشریه ایران استار: پروژه ساخت یک فانوس دیده‌بانی کیهانی برای ارتباط با موجودات فضایی توسط یک اخترشناس کالیفرنایی.

نشریه ایران استار: شروع ساخت مدل نهایی خودرویی با سرعت مافوق صوت. نشریه دنیای ورزش: ساخت لب تاپی با قیمت ۳۵ دلار توسط دانشمندان هندی. برای مصارف دانش‌آموزی و دانشجویی و به منظور کاهش شکاف طبقاتی.

نمونه‌هایی از پیام‌های تسلیت

نشریه ایران استار: اطلاعیه درگذشت مادر خانم راضیه ذاکری از سوی چند تن از دوستان جهت همدردی با ایشان.

نشریه ایران استار: اطلاعیه درگذشت آقای هزار خانی به خانواده ایشان از سوی خانواده‌های فامیل.

نمونه‌هایی از مطالب آموزشی

نشریه ایران استار: آموزش غذای ایرانی دلمه بادمجان و دسر ایرانی سالاد کرفس و گردو.

نشریه دنیای ورزش: آموزش اصول و آداب و قوانین بازی گلف.

نشریه سلام تورنتو: چند ضرب المثل فارسی و معادل آن‌ها به انگلیسی.

نمونه‌هایی از مطالب مربوط به مد و زیبایی

نشریه ایران جوان: بازگشت مدل‌های ساده و طبیعی به جای مدل‌های غیر طبیعی در سالن‌های مد برای دختران.

نشریه سپید و سیاه: پنج قانون برای زیبایی در آرایش صورت و موها.

نمونه‌هایی از سایر مطالب

نشریه ایران استار: انتشار کتاب جدید سلمان رشدی درباره زندگی‌اش در دوران پس از فتوای امام خمینی مبنی بر واجب القتل بودن او.

نشریه ایران استار: عکس‌هایی از نوهی محمدرضا شاه پهلوی و فرح پهلوی در جشن فارغ التحصیلی‌اش به همراه فرح و رضا پهلوی.

جدول شماره ۸- موضوعات مطالبی از نشریات فارسی شهر تورنتو که حوزه جغرافیایی خاصی را نمی‌طلبند.

موضوع مطالبی که حوزه جغرافیایی خاصی نمی‌طلبند (۵۲.۲۲ درصد)	کد	تعداد	درصد تعداد	سطح زیر چاپ تبدیل به A4	درصد سطح زیر چاپ	میانگین سطح زیر چاپ (A4)	انحراف استاندارد سطح (A4)
۱- آموزشی	۱	۸	۱.۱	۳.۸	۶.۱	۱	۵.۰
۲- توصیه و مشاوره	۲	۴۲	۸.۵	۱.۴۳	۲.۸	۱	۵.۰
۳- روان شناسی	۳	۲۱	۹.۲	۳۰	۷.۵	۴.۱	۷.۰
۴- داستان، شعر و..	۴	۲۸	۸.۳	۶.۵۰	۶.۹	۸.۱	۸.۰
۵- دانستی‌ها	۵	۸۷	۹.۱۱	۲.۷۹	۱.۱۵	۹.۰	۷.۰
۶- تکنولوژی	۶	۱۰	۴.۱	۴	۸.۰	۴.۰	۳.۰
۲۳- مد و زیبایی	۲۳	۷	۰.۱	۶.۸	۶.۱	۲.۱	۶.۰
۲۴- سرگرمی	۲۴	۱۳	۸.۱	۹.۱۶	۲.۳	۳.۱	۵.۰
۲۵- پیام تسلیت	۲۵	۹	۲.۱	۴.۶	۲.۱	۷.۰	۵.۰
۲۶- سایر	۲۶	۱۲	۶.۱	۸.۸	۷.۱	۷.۰	۷.۰
جمع		۳۳۷	۵۲.۳۲	۹.۲۵۵	۹.۵۵	۱.۱	۷.۰

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

شهر تورنتو در کانادا، سه ویژگی دارد که سبب شد نقطه‌ی توجه مقاله‌ی حاضر قرار گیرد. ۱- بیشترین تعداد مهاجران ایرانی مقیم کانادا در آن ساکن هستند. ۲- پیشینه‌ای دیرینه در انتشار نشریات فارسی دارد (حدود ۲۵ سال). ۳- در حال حاضر (سال ۲۰۱۱) بیشترین تعداد نشریات فارسی مجموع شهرهای کانادا در آنجا منتشر می‌شود. نخستین نکته قابل توجه در مروری بر نشریات مذکور، رایگان بودن آن‌ها است. این امر سبب می‌شود که تمامی این نشریات، بزرگترین دریچه «بازخورد» هر نشریه یعنی آمار فروش را از دست بدهند. به همین دلیل، سؤال اصلی تحقیق حاضر آن شد که «رایگان بران» نشریات فارسی شهر تورنتو کانادا، امکان مطالعه چه نوع محتوای غیر آگهی بازرگانی را دارند؟ نتیجه نشان داد که چه از نظر تعداد مطالب و چه سطح زیر چاپ، نزدیک به ۹۰ درصد غیر آگهی این نشریات، کارکرد آگاه‌کنندگی دارند و از خصلت کهنگی در اثر زمان برخوردارند. در واقع به خلاف شکل ظاهری این نشریات که اکثراً دارای روی جلد کاغذ گلاسه رنگی با تصاویر اغلب تزئینی پر جاذبه هستند آن‌ها مجلات سرگرم‌کننده نیستند، بلکه مجموعه‌ای خبری است که اگر خواندن آن چند روز به تأخیر بیافتد، کهنه خواهند شد. البته داشتن شکلی مشابه مجلات سرگرم‌کننده، ناشی از پول حاصل از حضور ۷۳ درصد آگهی در آن‌ها است. ضمن آنکه تفوق تصاویر زنان جوان بر سایر گروه‌های سنی و تعدد عکس‌های مشترک جوانان دختر و پسر

که اکثراً جنبه تزئینی دارد، در شکل‌گیری چنین فضایی مؤثر است. اینکه این نشریات تا چه حد تأمین‌کننده نیازهای مهاجران است، می‌توان گفت در حالی که تحقیقات نشان داده که مشکل دستیابی به شغل، مساله تأمین هزینه زندگی، عدم تسلط به زبان انگلیسی و دلتنگی برای وطن از مشکلات اصلی ایرانیان مهاجر است و به تدریج که از اقامت آنان می‌گذرد و در واقع با طولانی شدن جدایی از وطن و ضعیف شدن احتمال بازگشت، حس فوری بودن تأمین نیازهای اولیه کاهش می‌یابد و در عوض احساس‌های دیگری همچون احساس گنگ تهی بودن، گم گشتگی فرهنگی، انزوا و نیاز شدید به احساس تعلقی تازه شکل می‌گیرد، محتوای غیر آگهی این نشریات نمی‌توانند در کاهش این وضعیت نقش قابل توجهی داشته باشند. البته می‌توان در مطالب با کد ۲ (توصیه و مشاوره) مواردی را یافت که ممکن است بتواند به مهاجران کمک کند. مانند اطلاعاتی که در یکی از شماره‌های مورد بررسی چاپ شده و در آن توضیح داده شده بود که چگونه می‌توان بیمه تحصیلی فرزندان در کانادا را تا پانزده درصد کاهش داد. اما از یک سو سهمی چنین مطالبی ناچیز و از نظر تعداد ۵.۸ و از نظر سطح زیر چاپ، ۸.۲ درصد کل مطالب را تشکیل می‌دهد. از سوی دیگر در میان این مشاوره‌ها، مشابه نمونه‌ای که آورده شده بسیار کم و اغلب مربوط به مشاوره‌هایی همچون «بیست هشدار پس از استحمام برای حفظ زیبایی مو و صورت» و یا «تشویق به جلوگیری از بچه‌دار شدن به دلیل مشکلات عدیده آن در دنیای امروز و توصیه به روی آوری به هم جنس‌گرایی یا ازدواج غیررسمی» است. شاید همین احساس عدم توانایی در کمک به این معضلات است که هر هفته در نشریه ایران استار، فال روزانه متولدین برج‌های دوازده‌گانه سال و در نشریات جوانان، دنیای ورزش و شهر ما، فال هفتگی چاپ می‌شود.

در کنار سؤال مذکور، این سؤال فرعی نیز مطرح شد که چه سهمی از تعداد مطالب و چه سهمی از سطح زیر چاپ آن‌ها به ایران، و چه سهمی به کانادا اختصاص دارد و جهت‌گیری هر یک از آن‌ها چگونه است؟ به عبارت دیگر، این نشریات تسهیل‌کننده چه نوع رابطه‌ای در تعامل مهاجران با جامعه میزبان هستند؟

پاسخ این سؤال با توجه به این نکته دنبال شد که گفته شده، تعامل مهاجران با جامعه میزبان، می‌تواند به دو شکل ظاهر شود: ۱- رابطه‌ی یک سویه: که فرد مجبور است بین دو فرهنگ یا هویت، یکی را انتخاب کند. ۲- رابطه‌ی دو سویه که طی آن یک گروه قومی بدون از دست دادن هویت فرهنگی خود با فرهنگ مسلط همسان شود. یعنی فرد مهاجر هم علقه‌های هویتی قدیمی خود را داشته باشد و هم رابطه‌ای قوی با فرهنگ و هویت مسلط برقرار نماید. مطالعه حاضر نشان داد که جهت‌گیری مطبوعات مورد مطالعه به گونه‌ای است که از میان دو نوع تعامل مورد بحث، نشریات بیشتر تقویت‌کننده رابطه یک سویه هستند؛ زیرا اگر چه در آن‌ها،

از نظر سطح زیر چاپ، مطالب مربوط به ایران بیش از ۵.۱ برابر مطالب مربوط به کانادا است. اما سطح زیر چاپ مطالبی که در آن‌ها، نسبت به ایران معاصر جهت‌گیری منفی شده پنج برابر مطالبی است که کانادای معاصر را با جهت‌گیری منفی نگرینسته است. علاوه بر آن در حالی که در کنار ۷.۱ درصد مطالب با جهت‌گیری منفی نسبت به کانادا، ۴.۱ درصد مطالب با نگاه مثبت به آن کشور وجود دارد، هیچ موردی از نگاه مثبت به ایران در نمونه مورد مطالعه، دیده نشد. ضمن اینکه به نظر می‌رسد مطبوعات فارسی تورنتو هیچ انگیزه‌ای برای مقایسه دوران قبل از انقلاب اسلامی چه منفی و چه مثبت یعنی زمانی که احتمالاً سهمی آن در حافظه جمعی مهاجران بیش از دوران پس از انقلاب اسلامی است، ندارند.

Archive of SID

منابع

- ایران استار (هفته نامه ایرانی-کانادایی فارسی زبان تورنتو). سال هفدهم، ۳۰ جولای ۲۰۱۰.
- ایران جوان (هفته نامه ایرانی-کانادایی فارسی زبان تورنتو). سال شانزدهم، ۲۹ جولای ۲۰۱۰.
- جوانان (ماهنامه ایرانی-کانادایی فارسی زبان تورنتو). سال یازدهم، جولای ۲۰۱۰.
- حیدر بابا (ماهنامه ایرانی-کانادایی فارسی و ترکی تورنتو). سال دوم، جولای ۲۰۱۰.
- حیدریان، محسن(۱۳۷۹) "هویت ایرانی و ایرانیان ساکن غرب"، سایت اینترنتی فارسی ایران امروز، پنجشنبه ۱۹ آبان ۱۳۷۹.
- دنیای ورزش (هفته نامه ایرانی-کانادایی فارسی زبان تورنتو). سال ششم، ۲۸ جولای ۲۰۱۰.
- شارع پور، محمود(۱۳۷۹) "بررسی عوامل موثر بر شبیه سازی ساختاری و فرهنگی کودکان ایرانی در استرالیا"، مجموعه مقالات همایش گفتمان ایرانیان، تهران: کمیل.
- سرل، جان. آر(۱۳۵۸) **افعال گفتاری**، ترجمه محمدعلی عبدالهی. قم: انتشارات پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
- سلام تورنتو (هفته نامه ایرانی-کانادایی فارسی زبان تورنتو). سال دهم، ۲۲ جولای ۲۰۱۰.
- سیاه و سپید (هفته نامه ایرانی-کانادایی فارسی زبان تورنتو). سال هفدهم، ۲۳ جولای ۲۰۱۰.
- شلیله، محمد(۱۳۸۱) "تصمیم گیری درباره مهاجرت و فرایند سازگاری با جامعه میزبان (ایران و کانادا)"، فصل نامه علمی و پژوهشی رفاه اجتماعی، سال دوم، شماره سوم.
- شهر ما (هفته نامه ایرانی-کانادایی فارسی زبان تورنتو). سال سال ششم، ۲۸ جولای ۲۰۱۰.
- شهروند (هفته نامه ایرانی-کانادایی فارسی زبان تورنتو). سال نوزدهم، ۲۲ جولای ۲۰۱۰.
- قاسمی سیانی، علی اصغر(۱۳۸۳) "تعاملات فرهنگی ایرانیان مهاجر با جوامع میزبان (بررسی موردی ایرانیان مقیم آلمان)"، فصل نامه مطالعات ملی، ۱۸، سال پنجم، شماره ۲.
- محسنیان راد، مهدی (۱۳۸۹) **کتاب نرم افزار ام. آر. پی**. تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی. وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری.
- مغیثی، هایده؛ گودمن، هارک جی(۱۳۷۹) "مهاجرت خشونت و فرهنگ های خشن: یک بررسی مقدماتی در میان ایرانیان مقیم کانادا"، شهروند (هفته نامه ایرانی کانادا)، جمعه ۱۹ اسفند ۱۳۷۹.
- دو فصل نامه آماری (۱۳۸۹) مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه ها. دو فصل نامه آماری نشریات فارسی چاپ خارج از کشور.
- Canada citizenship and immigration statistics(1996). Minister of Public works and Government services Canada: <http://www.cic.gc.ca>
- Canada Facts and Figures(2009). Immigrant overview, permanent and temporary residents. Produced by Research and Evaluation Branch, Citizenship and Immigration ministry of Canada: <http://www.cic.gc.ca>
- Christensen, L. B. and Johnson, B. (2004) Educational Research: Qualitative, Quantitative and Mixed Approaches: USA. 2nd edition .
- Dilmaghani, Shokofeh(2001). "We are listening", Family service association of

Toronto .

- Esterberg, Kristin G. (2002) *Qualitative Methods in Social Research*. Boston: McGraw-Hill
- Ferrante, Joan(2006) *Sociology: A Global Perspective*. USA: Thomson Wadsworth
- Holliday, Adrian (2002) *Doing and Writing Qualitative Research*. London: Sage .
- Iranian woman publications of Canada (1994). "Iranian immigrants and their problems, a study on the emotional impact of the immigration on Iranian immigrants and refugees", Toronto. <http://www.iran-emrooz.de/maqai/hoviat819>

Archive of SID